

SUUDİ ARABİSTAN

MERMER VE DOĞAL TAŞ SEKTÖRÜ

PAZAR ARAŞTIRMASI RAPORU

Tarih: **Mayıs 2026**

Raporu Hazırlayan: **Cidde Ticaret Ataşeliği**

1. Ülke Pazarında Durum.....	3
1.1 İlgili Sektörde Üretim	3
1.2 Ortalama Üretici Fiyatları	3
1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler	4
1.4 Sektörde Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi.....	5
2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti.....	6
2.1 Sektörde Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2025 yılı)	6
2.2 Sektörde Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2025 yılı)	7
2.3 Sektörde Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2025 yılı).....	7
2.4 Sektörde Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2025 yılı).....	8
3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar).....	9
3.1 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (milyon \$) (değer bazında ilk 10 ürün)	9
3.2 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (bin ton)* (miktar bazında ilk 10 ürün).....	11
4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş	13
4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler	13
4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı	14
4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler.....	16
4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?	16
4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri	17
4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri	18
4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler	18
4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi.....	19
4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler	21
4.10 Sektörde Standartlar	21
4.11 Sektörde Etiketleme	22
4.12 Sektörde Ambalajlama	23
4.13 Lojistik	24
4.14 Dağıtım Kanalları.....	26
4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat).....	27
4.16 Tanıtım ve Pazarlama.....	28
4.17 Sektörde Vergiler	30

4.18	Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller	31
5.	Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar ve Tehditler	32
6.	Sektörde İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler	34
7.	Belirtmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar	36
8.	Genel Değerlendirme	37
9.	Yararlı Adresler.....	37
10.	Kaynakça.....	39

1. Ülke Pazarında Durum

1.1 İlgili Sektörde Üretim

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektörü, ülkenin geniş mineral rezervleri ve büyük ölçekli inşaat yatırımları sayesinde gelişme gösteren sanayi kollarından biridir. Ülkede özellikle granit, mermer, kireçtaşı, bazalt ve traverten türü doğal taşların üretimi yapılmaktadır. Yerli üretim daha çok inşaat, kamu projeleri, altyapı yatırımları ve dini turizm merkezlerinde kullanılan kaplama taşlarına yöneliktir. Bununla birlikte, yüksek kaliteli dekoratif mermer ve işlenmiş doğal taş ürünlerinde ithalata bağımlılık devam etmektedir.

Üretim faaliyetleri ağırlıklı olarak ülkenin batı ve orta bölgelerinde yoğunlaşmıştır. Riyad çevresi ile Medine, Tebuk ve Asir bölgelerinde granit ve taş ocakları bulunmaktadır. Özellikle Suudi graniti, kamu projelerinde ve büyük ölçekli ticari yapılarda yaygın şekilde kullanılmaktadır. Yerli üreticiler ham blok taş üretiminin yanı sıra kesim, cilalama ve ebatlama işlemleri de gerçekleştirmektedir. Ancak ileri işlenmiş ve tasarım odaklı ürünlerde İtalya, Türkiye ve Çin gibi ülkelere ithalat önemini korumaktadır.

Vision 2030 kapsamında yürütülen mega projeler, sektörün üretim kapasitesini artıran en önemli unsurlardan biridir. NEOM, The Line, Qiddiya, Red Sea Project ve büyük hacimli konut yatırımları, doğal taş talebini sürekli artırmaktadır. Bu durum yerli üreticilerin yeni taş ocaklarına yatırım yapmasına ve işleme tesislerini genişletmesine neden olmaktadır. Ayrıca hükümet, madencilik ve doğal kaynak sektörünü çeşitlendirme politikası kapsamında taş ve mermer üretimini desteklemektedir. Mining Investment Law çerçevesinde yeni ruhsat süreçleri kolaylaştırılmış ve özel sektör yatırımları teşvik edilmiştir.

Bununla birlikte sektörde enerji maliyetleri, su tüketimi ve ileri işleme teknolojilerindeki sınırlılıklar üretimin gelişimini etkileyen unsurlar arasında yer almaktadır. Özellikle yüksek kaliteli cilalama, özel kesim ve mimari tasarım uygulamalarında yabancı teknolojiye ihtiyaç duyulmaktadır. Türk firmaları açısından bu durum; makine ekipmanı, işlenmiş mermer, proje bazlı tedarik ve teknik danışmanlık alanlarında önemli iş birliği fırsatları oluşturmaktadır.

1.2 Ortalama Üretici Fiyatları

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektöründe üretici fiyatları; taşın türüne, işlenme seviyesine, kalitesine ve menşesine göre önemli ölçüde değişmektedir. Ülkede yerli üretim daha çok granit ve standart yapı taşlarında yoğunlaşırken, yüksek kaliteli dekoratif mermer ürünlerinde ithal ürünler fiyat oluşumunu etkilemektedir. Yerli üreticiler genellikle kamu

projeleri ve büyük inşaat firmalarına toplu satış yaptığı için fiyatlandırma büyük ölçüde proje bazlı gerçekleşmektedir.

Ham blok doğal taş fiyatları, taşın cinsine göre ortalama ton başına yaklaşık 40–150 ABD Doları arasında değişmektedir. Yerli granit bloklarında fiyatlar genellikle daha düşük seviyede oluşurken, kaliteli mermer bloklarında fiyatlar yükselmektedir. İşlenmiş ürünlerde ise fiyat farkı belirgin şekilde artmaktadır. Standart cilalı mermer plakaların fabrika çıkış fiyatları ortalama metrekare başına 18–45 ABD Doları aralığında değişirken, özel desenli veya ithal görünümlü ürünlerde bu rakam 60–100 ABD Doları seviyelerine çıkabilmektedir.

Granit ürünlerinde yerli üretim kapasitesi daha güçlü olduğu için fiyatlar mermer ürünlerine göre daha rekabetçidir. Cilalı granit plakalar genellikle metrekare başına 20–50 ABD Doları bandında işlem görmektedir. Büyük kamu projelerinde kullanılan standart kaplama taşlarında ise uzun vadeli tedarik sözleşmeleri nedeniyle daha düşük birim fiyatlar uygulanabilmektedir.

Son yıllarda enerji, lojistik ve işçilik maliyetlerindeki artışlar üretici fiyatlarını yükseltmiştir. Özellikle ithal makine ve sarf malzemelerine bağımlılık, işleme maliyetlerini doğrudan etkilemektedir. Buna rağmen Suudi Arabistan'daki büyük ölçekli inşaat projeleri ve yüksek talep seviyesi, üreticilerin fiyatlarını koruyabilmesini sağlamaktadır. Türk doğal taş ve mermer firmaları ise kalite-fiyat dengesi sayesinde orta ve üst segment projelerde rekabet avantajı elde etmektedir.

1.3 İlgili Sektörde Üretici Yerli Firmalara ve Üretici Birlikleri/Derneklerine İlişkin Bilgiler

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektöründe faaliyet gösteren yerli firmalar ağırlıklı olarak granit üretimi, taş ocağı işletmeciliği, mermer işleme ve proje bazlı taş tedariki alanlarında faaliyet göstermektedir. Ülkenin büyük inşaat ve altyapı projeleri nedeniyle sektörde özellikle kamu projelerine çalışan orta ve büyük ölçekli firmalar öne çıkmaktadır. Yerli üreticiler genellikle Riyad, Cidde, Dammam ve Medine çevresinde yoğunlaşmış olup; granit, mermer, kireçtaşı ve doğal kaplama taşları üretimi gerçekleştirmektedir.

Sektörde öne çıkan firmalar arasında **Saudi Marble & Granite Factory Company (SMG)** en büyük ve en bilinen üreticilerden biridir. Firma granit ve mermer ocakları işletmekte, aynı zamanda kesim, cilalama ve proje uygulama hizmetleri sunmaktadır. Bunun yanında **Al Ayuni Investment & Contracting**, büyük altyapı projelerinde doğal taş uygulamaları gerçekleştirmektedir. **Bin Harkil Co. Ltd.**, granit ve taş ürünleri üretiminde faaliyet gösteren önemli yerel şirketlerden biridir. Ayrıca **International Marble Co.**, **Al Harbi Trading &**

Marble ve **Riyadh Marble Factory** gibi firmalar da sektörde aktif durumdadır. Yerli üreticiler özellikle devlet projeleri, oteller, camiler, alışveriş merkezleri ve lüks konut projelerine taş tedariki sağlamaktadır.

Sektörel birlik ve meslek kuruluşları açısından en önemli yapı **Federation of Saudi Chambers (FSC)** bünyesindeki sanayi ve madencilik komiteleridir. Doğal taş ve madencilik alanındaki üreticiler genellikle bu yapı altında temsil edilmektedir. Ayrıca **Saudi Geological Survey (SGS)** madencilik ruhsatları, taş rezervleri ve sektör verileri konusunda önemli bir kurumsal yapıdır. Madencilik ve doğal kaynak yatırımlarıyla ilgili düzenlemeler ise büyük ölçüde **Ministry of Industry and Mineral Resources** tarafından yürütülmektedir. Bunun yanında bazı büyük şehirlerdeki ticaret ve sanayi odaları (Riyadh Chamber, Jeddah Chamber, Eastern Chamber vb.) doğal taş sektöründe faaliyet gösteren firmaları bünyelerinde toplamaktadır.

Sektördeki üretici birlikleri ve resmi kurumlar, özellikle Vision 2030 kapsamında madencilik ve yapı malzemeleri sanayisini geliştirmeye yönelik çalışmalar yürütmektedir. Bu çerçevede doğal taş sektöründe yeni taş ocaklarının açılması, yerli üretim kapasitesinin artırılması ve işleme teknolojilerinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Türk firmaları açısından bu yapı, hem proje bazlı taş ihracatı hem de makine, teknoloji ve ortak yatırım alanlarında iş birliği fırsatları sunmaktadır.

1.4 Sektörde Perakende ve Toptan Satışlara İlişkin Bilgi

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektöründe perakende ve toptan satış yapısı büyük ölçüde inşaat sektörüne bağlı olarak şekillenmektedir. Pazarın önemli bölümü proje bazlı çalışmakta; otel, alışveriş merkezi, kamu binası, cami, villa ve lüks konut projeleri sektörün ana talep kaynağını oluşturmaktadır. Bu nedenle satış kanalları çoğunlukla müteahhit firmalar, mimarlık ofisleri, proje geliştiriciler ve yapı malzemesi distribütörleri üzerinden ilerlemektedir. Riyad, Cidde ve Damman şehirleri hem toptan ticaretin hem de showroom bazlı satışların merkezi durumundadır.

Toptan satış kanalı sektörde en baskın yapı olarak öne çıkmaktadır. Büyük ithalatçılar ve taş işleme firmaları, doğal taş ürünlerini konteyner bazında ithal ederek proje firmalarına veya yapı malzemesi dağıtıcılarına satmaktadır. Özellikle Çin, İtalya, Türkiye, Hindistan ve İspanya menşeli mermer ve granit ürünleri geniş distribütör ağları aracılığıyla piyasaya sunulmaktadır. Kamu projelerinde ise alımlar çoğunlukla doğrudan ihale veya uzun vadeli tedarik anlaşmaları yoluyla yapılmaktadır. Büyük projelerde standart ölçü ve renklerde yüksek hacimli siparişler yaygın olduğundan, fiyat rekabeti önemli rol oynamaktadır.

Perakende satış tarafında ise showroom ve yapı market modeli yaygındır. Tüketiciler özellikle villa, konut ve iç dekorasyon projelerinde doğal taş ürünlerini doğrudan showroumlardan seçmektedir. Riyad ve Cidde’de faaliyet gösteren büyük yapı malzemesi merkezlerinde mermer, granit, seramik ve dekoratif taş ürünleri birlikte sergilenmektedir. Son yıllarda lüks iç mimari trendlerinin etkisiyle özel desenli mermer, büyük ebatlı plakalar ve dekoratif doğal taş ürünlerine yönelik talep artmıştır.

E-ticaretin sektördeki payı sınırlı olmakla birlikte, firmalar dijital katalog, çevrim içi ürün sunumu ve proje bazlı teklif sistemlerine giderek daha fazla yönelmektedir. Özellikle mimarlık ofisleri ve proje geliştiricileri, ürün seçimini dijital platformlar üzerinden yapmaya başlamıştır. Türk firmaları açısından, kaliteli işlenmiş ürün, hızlı teslimat ve proje bazlı özel üretim kabiliyeti sayesinde hem toptan hem de premium perakende segmentinde önemli fırsatlar bulunmaktadır.

2. Ülkenin Sektörde Dış Ticareti

Ülkenin sektörde, ithalat gerçekleştirdiği ülkelerden değer olarak ilk 10’u ve bunlardan gerçekleştirilen ihracat miktarları aşağıdaki tabloda gösterilmektedir. Tabloda en dikkat çekici olan husus, ülkemizden gerçekleştirilen ithalatın miktar olarak zirvede olmasına rağmen, değer olarak 2. sırada olması ve 1. sıradaki Çin’in %29’luk oranının 12 puan altında bir orana sahip olmasıdır. Değer olarak 12. sıraya yerleşen Suriye ise, miktar olarak ilk 10 ülke arasına (8. sırada) girmektedir.

2.1 Sektörde Ülkenin En Fazla İthalat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2025 yılı)

	Ülke Adı	İthalat Değeri ▼ (Milyon \$)	Miktar (bin ton)	Oran (%)▼ (değer)
1	Çin	172,9	241,0	%29
2	Türkiye	99,7	246,1	%17
3	İtalya	75,4	72,4	%13
4	Yunanistan	54,9	35,4	%9
5	Umman	49,7	194,3	%8
6	Hindistan	39,7	185,4	%7
7	Mısır	26,0	214,0	%4
8	İspanya	24,1	34,8	%4
9	Ürdün	11,2	149,3	%2
10	Portekiz	8,6	14,0	%1
	Toplam	562,2	1.386,7	%95
12	Suriye	5,3	43,0	%1

Kaynak: trademap.org

2.2 Sektörde Ülkenin En Fazla İhracat Gerçekleştirdiği İlk 10 Ülke (2025 yılı)

	Ülke Adı	İhracat Değeri ▼ (Milyon \$)	Miktar (bin ton)	Oran (%)▼ (değer)
1	Çin	1,52	31,4	%29
2	Katar	1,17	9,6	%22
3	BAE	0,94	6,2	%18
4	Kuveyt	0,68	4,3	%13
5	Bahreyn	0,44	1,4	%8
6	Suriye	0,27	0,5	%5
7	Yemen	0,09	0,2	%2
8	Umman	0,08	0,1	%1
9	Ürdün	0,05	0,6	%1
10	Tayvan	0,02	0,3	%0,3
Toplam		5,25	54,6	%99,6

Kaynak: trademap.org

2.3 Sektörde Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İthalat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2025 yılı)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (Milyon \$)		Türkiye'den İthalatının Payı (%)
			Dünya'da n ▼	Türkiye'den	
1	680221	Mermer, traverten ve alçıtaşından yapılmış, düz veya eşit şekilde kesilmiş veya biçilmiş eşyalar ...	376,5	80,1	212,7
2	680291	Mermer, traverten ve alçıtaşı, her türlü biçimde (fayans, küp ve ... alt başlığındaki benzeri ürünler hariç).	71,0	5,3	74,8
3	680223	Granit ve ondan yapılmış, basitçe kesilmiş veya biçilmiş, düz veya eşit yüzeyli (pürüzlü yüzeyli olanlar hariç) ürünler ...	35,1	0,0	1,1
4	680229	Anıt taşı veya yapı taşı ve bunlardan yapılmış, düz veya eşit şekilde kesilmiş veya biçilmiş eşyalar ...	29,2	0,4	15,1
5	680210	Mozaik ve benzeri işler için kullanılan, arduvaz dahil olmak üzere doğal taştan yapılmış karolar, küpler ve diğer işlenmiş ürünler ...	22,6	11,7	519,2

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İthalat Değeri (Milyon \$)		Türkiye'den İthalatının Payı (%)
			Dünya'da n ▼	Türkiye'den	
6	251511	Ham veya kabaca işlenmiş mermer ve traverten	21,8	1,5	66,7
7	251512	Mermer ve traverten, testereyle veya başka bir yöntemle, sadece kare bloklar veya levhalar halinde kesilir ...	8,8	0,2	22,5
8	680293	Cilalanmış, dekore edilmiş veya başka şekilde işlenmiş her türlü granit (fayans, küp ve benzerleri hariç)...	7,8	0,0	0,5
9	251690	Porfir, bazalt ve diğer anıtsal veya yapı taşları, kabaca yontulmuş olsun veya olmasın ...	6,0	0,2	36,3
10	680292	Kireçtaşı, her türlü biçimde (mermer, traverten ve alçıtaşı, fayans, küp ve benzerleri hariç)...	5,5	0,0	0,0

Kaynak: trademap.org

2.4 Sektörde Ülkenin Altılı Tarife Bazında En Fazla İhracat Yaptığı Ürünler (10 ürün) (2025 yılı)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (Bin \$)		Türkiye'ye İhracatının Payı (%)
			Dünya'dan ▼	Türkiye'den	
1	680292	Kireçtaşı, her türlü biçimde (mermer, traverten ve alçıtaşı, fayans, küp ve benzerleri hariç)...	2.972	-	-
2	680291	Mermer, traverten ve alçıtaşı, her türlü biçimde (fayans, küp ve ... alt başlığındaki benzeri ürünler hariç).	855	-	-

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	İhracat Değeri (Bin \$)		Türkiye'ye İhracatının Payı (%)	
		Dünya'dan ▼	Türkiye'den		
3	680210	Mozaik ve benzeri işler için kullanılan, arduvaz dahil olmak üzere doğal taştan yapılmış karolar, küpler ve diğer işlenmiş ürünler ...	677	-	-
4	680221	Mermer, traverten ve alçıtaşından yapılmış, düz veya eşit şekilde kesilmiş veya biçilmiş eşyalar ...	445	-	-
5	251690	Porfir, bazalt ve diğer anıtsal veya yapı taşları, kabaca yontulmuş olsun veya olmasın ...	266	-	-
6	251511	Ham veya kabaca işlenmiş mermer ve traverten	33	-	-
7	680223	Granit ve ondan yapılmış, basitçe kesilmiş veya biçilmiş, düz veya eşit yüzeyli (pürüzlü yüzeyli olanlar hariç) ürünler ...	20	-	-
8	680229	Anıt taşı veya yapı taşı ve bunlardan yapılmış, düz veya eşit şekilde kesilmiş veya biçilmiş eşyalar ...	5	-	-

Kaynak: trademap.org

3. Sektörde Ülkemizden İhracat (Değer ve Miktar)

3.1 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (milyon \$) (değer bazında ilk 10 ürün)

Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025 ▼	
1	680221	Mermer, traverten ve alabaster parçalar, basitçe kesilip kesilmiş veya kesilmiş olarak düz ya da hatta ...	0,34	48,40	69,52	66,33	65,16

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025 ▼
2	680291	Mermer, traverten ve alabaster, herhangi bir biçimde (fayans, küp ve benzeri alt başlıklar hariç...	0,10	3,10	44,66	46,79	42,66
3	251512	Mermer ve traverten, sadece testere veya başka bir yöntemle kare bloklarına veya levhalarına kesilmiş ...	0,01	0,22	0,36	0,74	0,68
4	680229	Anıtsal veya yapı taşı ve bunlardan parçalar, basitçe kesilmiş veya kesilmiş parçalar, düz ya da hatta . . .	0,00	0,06	0,21	1,50	0,20
5	680299	Anıtsal veya yapı taşı, herhangi bir biçimde, cilalı, süslenmiş veya başka şekilde işlenmiş (kalkeri hariç ...	0,00	0,04	0,10	0,50	0,18
6	680223	Granit ve onun parçaları, basitçe kesilmiş veya kesilmiş parçalar, düz veya düz bir yüzeye sahip (hariç...	0,00	0,00	0,00	0,03	0,04
7	251511	Mermer ve traverten, kaba veya kaba biçimli	0,00	0,00	0,11	0,08	0,04

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025 ▼
8	680293	Granit, herhangi bir biçimde, cilalı, süslenmiş veya başka şekilde işlenmiş (fayanslar, küpler ve benzerleri hariç...	0,00	0,00	0,06	1,12	0,02
9	680292	Kireçli taş, herhangi bir biçimde (mermer, travertin ve alabaster, fayans, küp ve benzeri hariç...	0,00	0,00	0,00	0,00	0,01
10	680210	Mozaikler ve ... için doğal taş gibi işlenmiş diğer malzemeler, arduvaz dahil, fayanslar, küpler ve diğer ürünler. .	0,00	0,02	0,04	0,15	0,01
TOPLAM			0,45	51,83	115,06	117,23	109,01

Kaynak: trademap.org

3.2 Sektörde Ülkemizin Ülkeye İhracatı (bin ton)* (miktar bazında ilk 10 ürün)

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025 ▼
1	680221	Mermer, traverten ve alabaster, herhangi bir biçimde (fayans, küp ve benzeri alt başlıklar hariç...	1,28	123,39	157,43	149,39	145,31

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025 ▼
2	680291	Anıtsal veya yapı taşı ve bunlardan parçalar, basitçe kesilmiş veya kesilmiş parçalar, düz ya da hatta . . .	0,29	83,83	111,56	108,45	92,78
3	680229	Mermer ve traverten, sadece testere veya başka bir yöntemle kare bloklarına veya levhalarına kesilmiş ...	0,00	0,29	0,11	0,47	3,42
4	251512	Anıtsal veya yapı taşı, herhangi bir biçimde, cilalı, süslenmiş veya başka şekilde işlenmiş (kalkeri hariç ...	0,05	0,68	1,32	2,23	2,18
5	680299	Mermer ve traverten, kaba veya kaba biçimli		0,12	0,25	5,66	1,32
6	251511	Granit, herhangi bir biçimde, cilalı, süslenmiş veya başka şekilde işlenmiş (fayanslar, küpler ve benzerleri hariç...			0,07	0,34	0,23
7	680293	Mozaikler ve ... için doğal taş gibi işlenmiş diğer malzemeler, arduvaz dahil, fayanslar, küpler ve diğer ürünler. . .			0,03	0,56	0,05

	Gümrük Tarife Kodu (6 Basamaklı)	Ürün Adı	2021	2022	2023	2024	2025 ▼
8	680210	Kireçli taş, herhangi bir biçimde (mermer, travertin ve alabaster, fayans, küp ve benzeri hariç...	0,00	0,05	0,07	0,05	0,03
9	680292	Granit ve onun parçaları, basitçe kesilmiş veya kesilmiş parçalar, düz veya düz bir yüzeye sahip (hariç...				0,00	0,01
10	680223	Granit, kaba veya kaba biçimlendirilmiş (zaten sett, bordür taşları özelliklerine sahip hariç...			0,00	0,01	
TOPLAM			1,62	208,36	270,84	267,14	245,33

Kaynak: trademap.org

4. Sektörde İhracat Yoluyla Pazara Giriş

4.1 Sektör İçin Hedef Bölgeler/Şehirler/Eyaletler

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektöründe hedef bölgeler, büyük ölçüde inşaat yatırımlarının, nüfus yoğunluğunun ve mega projelerin yoğunlaştığı şehirlerde toplanmaktadır. Bu çerçevede **Riyad**, sektör açısından en önemli hedef pazar konumundadır. Başkent olması nedeniyle kamu yatırımları, ticari projeler, lüks konutlar ve altyapı çalışmaları burada yoğunlaşmaktadır. Özellikle otel, alışveriş merkezi, kamu binası ve villa projelerinde mermer ve doğal taş kullanımı yaygındır. Ayrıca büyük müteahhitlik firmalarının merkezlerinin Riyad'da bulunması, toptan satış ve proje bazlı tedarik açısından şehri stratejik hale getirmektedir.

Cidde, ülkenin batı bölgesindeki en önemli ticaret ve lojistik merkezidir. Kızıldeniz limanları üzerinden gerçekleşen ithalat nedeniyle doğal taş ve mermer ticaretinde önemli rol oynar. Şehirde turizm, otelcilik ve lüks konut projeleri yoğun olduğundan özellikle dekoratif mermer,

iç mekân kaplama taşları ve premium segment ürünlere talep yüksektir. Ayrıca Mekke ve Medine’de yürütülen dini turizm ve genişleme projeleri de doğal taş tüketimini desteklemektedir.

Doğu Bölgesi (Dammam, Khobar, Dhahran) ise sanayi ve enerji yatırımları nedeniyle sektör için önemli bir diğer hedef bölgedir. Aramco ve büyük sanayi kuruluşlarının varlığı, ticari yapı ve kurumsal proje yatırımlarını artırmaktadır. Bu bölgede özellikle granit, dış cephe taşı ve dayanıklı zemin kaplama ürünleri tercih edilmektedir. Bunun yanında Vision 2030 kapsamındaki **NEOM, Red Sea Project, Qiddiya ve King Abdullah Economic City** gibi mega projeler, doğal taş ve mermer sektörü açısından uzun vadeli ve yüksek hacimli iş fırsatları oluşturmaktadır.

4.2 Sektörde Önde Gelen Firmalar ve Pazarın Yapısı

4.2.1 İlgili Oda/Birlik/Dernek/STKlar ve İletişim Bilgileri

Suudi Arabistan’da doğal taş ve mermer sektörü, ağırlıklı olarak madencilik, sanayi ve yapı malzemeleri sektörleri altında temsil edilmektedir. Sektörde faaliyet gösteren firmalar; ticaret odaları, sanayi komiteleri ve madencilik kurumları aracılığıyla organize olmaktadır. Özellikle Vision 2030 kapsamında madencilik ve yapı malzemeleri sektörüne verilen önem nedeniyle ilgili kurumların sektörel faaliyetleri son yıllarda artış göstermiştir.

Aşağıda sektörde öne çıkan kurumlar ve iletişim bilgileri yer almaktadır:

Kurum Adı	Faaliyet Alanı	Web Sitesi
Federation of Saudi Chambers (FSC)	Sanayi ve ticaret odalarının çatı kuruluşu	https://fsc.org.sa
Ministry of Industry and Mineral Resources	Madencilik ve doğal kaynak politikaları	https://mim.gov.sa
Saudi Geological Survey (SGS)	Taş ocakları, rezervler ve madencilik verileri	https://sgs.gov.sa
Riyadh Chamber	Riyad bölgesindeki sanayi ve ticaret firmaları	https://riyadhchamber.com
Jeddah Chamber	Batı bölgesi ticaret ve sanayi kuruluşları	https://jcci.org.sa
Eastern Chamber	Doğu Bölgesi sanayi ve yapı sektörü firmaları	https://chamber.org.sa
Saudi Export Development Authority	İhracat ve sanayi destekleri	https://saudiexports.sa
Saudi Contractors Authority	Müteahhitlik ve büyük proje ağı	https://sca.sa

Kurum Adı	Faaliyet Alanı	Web Sitesi
MODON – Saudi Authority for Industrial Cities	Sanayi bölgeleri ve üretim yatırımları	https://modon.gov.sa

Bu kurumlar; sektör raporları, yatırım fırsatları, ihale duyuruları, sektör etkinlikleri ve firma veri tabanları açısından önemli bilgi kaynaklarıdır. Özellikle Riyad ve Cidde ticaret odaları, doğal taş ve yapı malzemeleri sektöründe faaliyet gösteren ithalatçı, distribütör ve proje firmalarına erişim açısından önem taşımaktadır.

4.2.2 Varsa İthalatçı Firma Bilgisi Alınabilecek Açık Kaynaklar

Suudi Arabistan’da doğal taş ve mermer sektörüne yönelik ithalatçı firma bilgilerine ulaşılabilecek çeşitli açık kaynaklar bulunmaktadır. Bu kaynaklar; ithalatçı firmalar, distribütörler, müteahhitlik şirketleri, proje geliştiriciler ve yapı malzemesi tedarikçileri hakkında firma bilgileri, iletişim detayları ve sektörel veriler sağlamaktadır. Özellikle büyük inşaat projelerine taş tedariki yapan firmalara erişim açısından bu platformlar önem taşımaktadır.

Aşağıda sektörde yararlanılabilecek başlıca açık kaynaklar yer almaktadır:

Kaynak	İçerik	Web Sitesi
Federation of Saudi Chambers (FSC)	Ticaret odaları ve firma kayıtları	https://fsc.org.sa
Riyadh Chamber	Riyad merkezli ithalatçı ve yapı firmaları	https://riyadhchamber.com
Jeddah Chamber	Batı bölgesindeki ticaret ve ithalatçı firmalar	https://jcci.org.sa
Saudi Contractors Authority	Müteahhit ve proje firmaları veri tabanı	https://sca.sa
Etimad Government Procurement Portal	Kamu ihaleleri ve tedarikçi bilgileri	https://etimad.sa
Saudi Exports Business Directory	İthalatçı ve sektör firma bilgileri	https://saudiexports.gov.sa
ZATCA – Customs Data	İthalat ve gümrük uygulamalarına ilişkin bilgiler	https://zatca.gov.sa
Kompass Saudi Arabia	Firma rehberi ve sektör bazlı ithalatçılar	https://sa.kompass.com
Yellow Pages Saudi Arabia	Yapı malzemesi ve mermer firmaları rehberi	https://www.saudianyellowpages.com
StoneContact Directory	Doğal taş ithalatçıları ve distribütörler	https://www.stonecontact.com

Bunlara ek olarak, Riyad ve Cidde’de düzenlenen yapı malzemeleri ve doğal taş fuarlarının katılımcı listeleri de potansiyel ithalatçı ve distribütör firmalara ulaşmak açısından önemli kaynak oluşturmaktadır. Özellikle Saudi Build, Big 5 Construct Saudi ve benzeri organizasyonların kataloglarında sektör firmalarının iletişim bilgileri yer almaktadır.

4.3 Sektörün İthalatında Zorunlu Belgeler

Suudi Arabistan’da doğal taş ve mermer ürünlerinin ithalatında, gümrük işlemleri ve teknik uygunluk süreçleri kapsamında çeşitli belgeler talep edilmektedir. Belgelerin eksiksiz hazırlanması, ürünlerin gümrükte beklememesi açısından önem taşımaktadır. Özellikle kamu projelerinde kullanılacak yapı malzemelerinde teknik uygunluk ve kalite belgeleri daha sıkı şekilde denetlenmektedir.

Doğal taş ve mermer ithalatında başlıca zorunlu belgeler aşağıda yer almaktadır:

Belge	Açıklama
Ticari Fatura (Commercial Invoice)	Ürün tanımı, miktarı, birim fiyatı, toplam bedel ve menşe bilgilerini içerir.
Menşe Şahadetnamesi (Certificate of Origin)	İhracatçı ülkenin yetkili ticaret odasınca onaylanmış olmalıdır.
Konşimento / Taşıma Belgesi (Bill of Lading / Airway Bill)	Deniz veya hava taşımacılığına ilişkin taşıma belgesi.
Paketleme Listesi (Packing List)	Ürünlerin koli, palet ve ölçü detaylarını gösterir.
SABER Kaydı ve Uygunluk Sertifikası (CoC)	Ürünlerin Suudi teknik düzenlemelerine uygun olduğunu gösterir belge.
SASO Teknik Uygunluk Belgeleri	Özellikle yapı malzemeleri ve taş ürünlerinde teknik standart uygunluğu için talep edilebilir.
Gümrük Beyannamesi	İthalat işlemlerinde elektronik ortamda düzenlenir.
Sigorta Belgesi	CIF teslim şekillerinde genellikle zorunlu tutulmaktadır.

Doğal taş ve mermer ürünlerinde özellikle ürünün teknik özellikleri, kullanım amacı ve fiziksel dayanımına ilişkin belgeler önem taşımaktadır. Bazı projelerde ek olarak laboratuvar test raporları, yangın dayanımı veya kalite sertifikaları talep edilebilmektedir. İthalat işlemleri büyük ölçüde ZATCA ve SABER sistemi üzerinden elektronik ortamda yürütülmektedir.

4.4 Sektörde sevk öncesi inceleme zorunluluğu var mıdır? Varsa yetkilendirilmiş gözetim şirketleri hangileridir?

Suudi Arabistan’da doğal taş ve mermer sektöründe, özellikle yapı malzemesi kapsamında değerlendirilen ürünlerde **sevk öncesi inceleme ve uygunluk doğrulaması** uygulaması

bulunmaktadır. Bu süreç, ürünlerin Suudi teknik düzenlemelerine ve SASO standartlarına uygunluğunu kontrol etmek amacıyla yürütülmektedir.

İthalat işlemlerinde ürünlerin büyük bölümü için **SABER sistemi üzerinden Certificate of Conformity (CoC)** alınması gerekmektedir. Uygunluk değerlendirmesi kapsamında yetkilendirilmiş uluslararası gözetim kuruluşları tarafından belge düzenlenmektedir. Bazı ürünlerde fiziksel denetim yapılsa da; teknik belge, test raporu ve ürün bilgilerinin incelenmesi zorunludur. Riskli veya teknik özellik gerektiren yapı malzemelerinde ise ek inceleme talep edilebilmektedir.

Sektörde yetkilendirilmiş başlıca gözetim ve uygunluk değerlendirme kuruluşları şunlardır:

Kuruluş	Web Sitesi
SGS	https://www.sgs.com
Intertek	https://www.intertek.com
Bureau Veritas	https://www.bureauveritas.com
TÜV Rheinland	https://www.tuv.com
TÜV SÜD	https://www.tuvsud.com
Applus+	https://www.applus.com
Cotecna	https://www.cotecna.com
DEKRA	https://www.dekra.com

Bu kuruluşlar; ürün testleri, teknik dosya incelemesi, uygunluk doğrulaması ve sevkiyat bazlı sertifikasyon işlemlerini yürütmektedir. İthalatçı firma, ürün grubuna göre SABER sistemi üzerinden yetkili kuruluş seçmekte ve uygunluk başvurusu yapmaktadır. Belgelerin eksik veya hatalı olması durumunda ürünler Suudi gümrüklerinde bekletilebilmekte veya ek denetime tabi tutulabilmektedir.

4.5 Sektördeki Önemli Fuarlar (milli katılım olup olmadığı) ve Tarihleri

Suudi Arabistan'da doğal taş, mermer, yapı malzemeleri ve inşaat sektörüne yönelik fuarlar ağırlıklı olarak Riyad ve Cidde şehirlerinde düzenlenmektedir. Bu organizasyonlar, doğal taş ve mermer sektöründeki ithalatçılar, müteahhitlik firmaları, mimarlık ofisleri ve proje geliştiricileriyle doğrudan temas kurulması açısından önem taşımaktadır. Özellikle Vision 2030 kapsamındaki mega projeler nedeniyle yapı malzemeleri fuarlarının ticari önemi son yıllarda artmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı tarafından yayımlanan destek kapsamındaki yurtdışı fuar listeleri her yıl güncellenmektedir. Milli katılım ve bireysel katılım destekleri, Bakanlığın

resmi fuar listelerinde yer alan organizasyonlar için uygulanmaktadır. Geçmiş yıllarda sektörel olarak düzenlenmiş bulunan fuarların önemli olanları aşağıda listelenmiş olup körfez bölgesindeki savaş durumu nedeniyle ertelemeler söz konusu olabilmektedir. Bu nedenle, desteklerken yararlanılabilecek fuarlar için Ticaret Bakanlığı'nın sitesinde yer alan fuarların ertelenmiş olup olmadığının kontrolünün de başka kaynaklardan kontrol edilmesi önem arz etmektedir.

Fuar Adı	Şehir	Tarih	Milli Katılım Durumu
Saudi Build	Riyad	Kasım (yıllık)	Geçmiş yıllarda Türk milli katılım organizasyonları gerçekleştirilmiştir.
Big 5 Construct Saudi	Riyad	Şubat	Türk firmalarının yoğun katılım gösterdiği, destek kapsamına alınabilen önemli yapı fuarıdır.
Stone & Surface Saudi Arabia	Riyad	Şubat	Doğal taş, mermer ve yüzey kaplama ürünleri odaklıdır; bireysel katılım destekleri değerlendirilebilmektedir.
Saudi Infrastructure Expo	Riyad	Eylül	Altyapı ve yapı malzemeleri sektörüne yöneliktir.
Marble & Stone Saudi Expo	Cidde / Riyad	Dönemsel	Mermer ve doğal taş sektörüne yönelik ihtisas fuarı niteliğindedir.
The Big 5 Saudi – FM Expo	Riyad	Şubat	Yapı ve iç mimari projeleri açısından sektörel ilişkilidir.

4.6 Sektör firmalarına hitap eden ve gerçekleştirilmesi planlanan ticaret heyetleri

Halihazırda duyurulmuş bir etkinlik olmamakla birlikte ülkemiz İhracatçı Birlikleri başta olmak üzere sektör çatı kuruluşları tarafından ülkede doğal taş ve mermer sektörüne yönelik etkinlikler sıklıkla planlanmakta olup Ticaret Bakanlığı tarafından desteklenmekte olan bu tür etkinlikler için ilgili kuruluşlara üye olunarak duyurularının takibe alınması önerilmektedir..

4.7 Varsa Sektörde İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ile İlgili Bilgiler

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektörüne ilişkin kamu ihaleleri merkezi olarak elektronik ihale sisteminde yayımlanmakta olduğundan, sektörle ilişkili tüm devlet kurumlarının ihale yayımlama yükümlülüğü **Etimad** adlı ulusal e-ihale ve kamu tedarik platformu üzerinden gerçekleşmektedir. **Etimad Platformu**, Suudi Arabistan Maliye Bakanlığı tarafından işletilmekte ve tüm kamu kurumlarının mal, hizmet ve yapım işleri ihalelerini tek noktada toplamaktadır.

Devlet kurumları doğal taş ve mermer alımları ile ilgili çeşitli projeler için doğrudan **Etimad** sistemi üzerinden ihale ilanları yayımlamaktadır. Örneğin sağlık sektörü kuruluşları, emniyet kurumları veya belediyelere bağlı idareler doğal mermer temini ve montajı, mermer zemin döşemesi işleri gibi talepler için ihale çağrılarını yayımlamaktadırlar. Bu ihalelerin kamuya açık versiyonlarına ulaşmak için Etimad'a kayıt olunması gerekmektedir, çünkü çoğu ayrıntı yalnızca platform üzerinden görülebilmektedir.

Aşağıdaki tabloda ihale yayımlayan başlıca kamu kurum türleri ile ilgili bilgiler özetlenmiştir:

Tablo: Suudi Arabistan'da Doğal Taş/Mermer İhale Yayımlayan Kamu Kurumları ve Etimad

Kurum Türü	Rolü	İhale Yöntemi	Yayımlama
Merkezi Hükümet Kurumları (Bakanlıklar)	Büyük ölçekli altyapı, tesis ve malzeme alımları için ihaleler	Etimad üzerinden	Platformu
Sağlık Kuruluşları (Devlet Hastaneleri)	Sağlık yapılarında doğal taş / mermer malzemesi tedariki ve montaj işleri	Etimad Portalı veya kendi resmi alım ilanları	
Emniyet ve Savunma Birimleri	Kamu binaları, tesisler için mermer ve doğal taş temini	Etimad veya ilgili birim ilanları	
Belediyeler ve Yerel İdareler	Yerel altyapı ve binalarda doğal taş işleri	Etimad duyurular	aracılığıyla
Mahkeme ve Adli Yapı İdareleri	Adli yapı projelerinde mermer/taş işleri	Etimad üzerinden ihale ilanları	

Tüm bu kurumlar tarafından yayımlanan kamu ihaleleri, Etimad sisteminde merkezi olarak toplanmakta ve tedarikçiler için açıkça erişilebilir hale getirilmekte olduğundan, doğal taş ve mermer tedarikçisi firmalar için ihale takibi ve teklif verme süreçleri bu platform üzerinden yürütülmektedir. Bu yapı, ihale süreçlerinin planlanması, ilan edilmesi, teklif toplama ve sonuçlandırılması aşamalarının elektronik ortamda düzenlenmesini sağlamaktadır.

4.8 Ülkenin, Ülkemiz ve Diğer Ülkelerle STA/Tercihli Ticaret Anlaşmaları Hakkında Bilgi

Suudi Arabistan ile Türkiye arasında, halen müzakereleri devam eden Serbest Ticaret Anlaşması bulunmakta olup henüz yürürlüğe girmemiştir. Genel olarak Körfez İşbirliği Teşkilatı ile yapılan müzakere edilen anlaşma bütün teşkilata üye ülkeleri kapsayıcı bir şekilde onaylanacaktır.

Bunun yanı sıra Suudi Arabistan, üyesi olduğu Körfez İşbirliği Konseyi (KİK) ile diğer dünya ülkeleri ve birlikleriyle serbest ticaret anlaşmaları (STA) yapmaktadır. Bu nedenle ikili STA'lar

yerine KİK katımlı anlaşmalar yoluyla ticaret ortaklıkları kurulmaktadır. STA'lardan yararlanabilmenin şartlarından başta geleni menşe belgesi (certificate of origin) ve bazen menşe kurallarına uyum zorunluluğudur.

Suudi Arabistan'ın Serbest Ticaret Anlaşmaları ve Tercihli Ticaret Düzenlemeleri

Körfez Arap Ülkeleri İşbirliği Konseyi (KİK) Serbest Ticaret Bölgesi

Üye Ülkeler: Suudi Arabistan, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Kuveyt, Bahreyn, Umman

Yürürlük: 1983'ten bu yana aktif

Kapsam: Sanayi ve tarım ürünleri için gümrüksüz ticaret

Avantajlar: Ortak dış gümrük tarifesi (Common External Tariff), Gümrük vergilerinin sıfırlanması

(yerli menşeli ürünlerde), Ortak teknik mevzuat ve sertifikasyon uyumu

GAFTA – Büyük Arap Serbest Ticaret Anlaşması (Greater Arab Free Trade Area)

Üye Ülkeler: 17 Arap ülkesi (ör. Mısır, Ürdün, Fas, Lübnan, Sudan, Tunus, Irak vb.)

Yürürlük: 1998'den bu yana

Singapur ile KİK'in Serbest Ticaret Anlaşması (KİK–Singapur STA)

Yürürlük: 2015

Kapsam: Sanayi ürünlerinde gümrük muafiyeti, Hizmet ticareti ve yatırım kolaylıkları

İslam Konferansı Örgütü Ticaret Tercih Sistemi (TPS-OIC)

Üye Ülkeler: İİT (İslam İşbirliği Teşkilatı) ülkeleri

Amaç: Üye ülkeler arasında gümrük indirimleri ve ticaret kolaylıkları sağlamak

Suudi Arabistan için durum: Anlaşmayı 2011'de onaylamış olup uygulama aşaması ülkeden ülkeye değişiklik gösterebilmektedir.

KİK'in görüşme aşamasında olduğu / planladığı anlaşmalar da bulunmakta olup Çin, Hindistan, İngiltere ve Türkiye ile müzakereler devam etmektedir.

4.9 Varsa Tercihli Tarifeden Yararlanmak İçin Gereken Belgeler

Henüz yürürlükte bir anlaşma bulunmamaktadır.

4.10 Sektörde Standartlar

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe hem ulusal hem de uluslararası standartlar uygulamaktadır. Özellikle kamu projelerinde kullanılacak doğal taş ve mermer ürünlerinin belirli teknik, fiziksel ve kimyasal kriterleri karşılaması beklenmektedir.

Ülkedeki standartlaştırma faaliyetleri büyük ölçüde Saudi Standards, Metrology and Quality Organization (SASO) tarafından yürütülmektedir. SASO, yapı malzemelerine ilişkin teknik düzenlemeleri hazırlamakta ve ürünlerin ilgili kalite şartlarını sağlamasını talep etmektedir. İthal edilen yapı malzemelerinin önemli bir bölümü de SASO teknik gerekliliklerine tabi bulunmaktadır.

Doğal taş ve mermer ürünlerinde yaygın olarak uluslararası standartlardan yararlanılmaktadır. Özellikle doğal taşların fiziksel ve mekanik özelliklerinin belirlenmesinde ASTM International standartları ile Avrupa Birliği kaynaklı EN standartları kullanılmaktadır. Bu standartlar; su emme oranı, basınç dayanımı, eğilme dayanımı, aşınma direnci, donma dayanımı ve kayma direnci gibi performans kriterlerini kapsamaktadır.

Kamu ve büyük ölçekli özel sektör projelerinde taşların menşei, boyutsal toleransları, yüzey işleme özellikleri, renk sürekliliği ve kalite sınıflandırması gibi hususlar için teknik şartnameler hazırlanmaktadır. Özellikle prestij projelerinde kullanılacak mermer ve doğal taşların laboratuvar test raporları ile belgelendirilmesi talep edilmektedir.

Suudi Arabistan'da inşaat sektöründe uygulanan kalite ve uygunluk değerlendirme süreçleri kapsamında ürünlerin teknik özelliklerini gösteren test raporları, uygunluk belgeleri ve gerektiğinde ürün sertifikaları istenebilmektedir. Bu nedenle ülkeye ihracat yapmak isteyen Türk doğal taş ve mermer üreticilerinin SASO gerekliliklerini ve proje bazlı teknik şartnameleri dikkatle incelemesi gerekmektedir.

Doğal taş ve mermer sektöründe öne çıkan standart alanları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Standart Alanı	Kapsamı
Basınç dayanımı	Taşın yük taşıma performansının ölçülmesi
Eğilme dayanımı	Kırılma ve çatlama direncinin belirlenmesi
Su emme oranı	Gözeneklilik ve dayanıklılık özelliklerinin değerlendirilmesi
Aşınma direnci	Yoğun kullanım alanlarındaki performansın ölçülmesi
Kayma direnci	Zemin kaplamalarında güvenlik performansının belirlenmesi
Boyutsal toleranslar	Ürün ölçülerinin teknik şartnameye uygunluğunun kontrolü
Yüzey kalitesi	Cıvalı, honlu veya eskitilmiş yüzey özelliklerinin değerlendirilmesi

Sonuç olarak, Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe zorunlu teknik düzenlemeler ile uluslararası kabul görmüş standartlar birlikte uygulanmakta olup, özellikle kamu projelerinde kalite belgeleri ve teknik test sonuçları önemli bir değerlendirme kriteri oluşturmaktadır.

4.11 Sektörde Etiketleme

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe etiketleme, özellikle ithal ürünler açısından önemli bir konu oluşturmaktadır. Ürünlerin gümrük işlemlerinin sorunsuz şekilde tamamlanabilmesi, teknik uygunluklarının doğrulanabilmesi ve proje şartnamelerine uygunluğunun değerlendirilebilmesi için ürün bilgilerinin doğru ve eksiksiz şekilde sunulması gerekmektedir.

Doğal taş ve mermer ürünlerinde etiketleme uygulamaları genellikle ürünün teknik özelliklerinin, menşe bilgisinin ve üretici bilgilerinin açık şekilde belirtilmesine dayanmaktadır. Özellikle kamu projeleri ve büyük ölçekli inşaat projelerinde ürünlerin izlenebilirliği önem taşımış, bu nedenle ürün ambalajları ve sevkiyat belgelerinde detaylı bilgilere yer verilmesi yaygınlaşmıştır.

Etiketlerde ve sevkiyat belgelerinde aşağıdaki bilgilerin bulunması beklenmektedir:

Etiketleme Unsuru	Açıklama
Ürün adı	Mermer, traverten, granit veya diğer doğal taş türünün ticari adı belirtilmektedir.
Menşe ülke	Ürünün üretildiği ülke açık şekilde belirtilmektedir.
Üretici firma bilgileri	Üretici veya ihracatçı firmanın adı ve iletişim bilgileri yer almaktadır.
Ebat ve kalınlık bilgileri	Plaka veya fayans ölçüleri ile kalınlık değerleri gösterilmektedir.
Parti veya lot numarası	Ürünün izlenebilirliğini sağlamak amacıyla kullanılmaktadır.
Miktar bilgisi	Paket veya sandık içeriğindeki ürün miktarı belirtilmektedir.
Ağırlık bilgisi	Net ve brüt ağırlık bilgileri yer alabilmektedir.

Etiketleme Unsuru	Açıklama
Yüzey işleme türü	Cıvalı, honlu, fırçalanmış veya benzeri yüzey işlemleri belirtilmektedir.
Teknik performans bilgileri	Proje şartnamelerinde talep edilmesi halinde test ve performans değerleri gösterilebilmektedir.

Suudi Arabistan'da ürün bilgilerinin Arapça olarak sunulması önemli bir uygulama olarak kabul edilmektedir. Bazı durumlarda Arapça ve İngilizce birlikte kullanılabilir. Özellikle ithalat işlemlerinde ürün belgelerinin ve teknik dokümanların Arapça veya İngilizce hazırlanmış olması tercih edilmektedir.

Doğal taş ve mermer ürünleri genellikle ahşap sandıklar veya paletler üzerinde sevk edilmekte olup, etiketlerin taşıma sırasında zarar görmeyecek şekilde yerleştirilmesi beklenmektedir. Büyük projelerde her sandığın veya partinin ayrı kodlanması ve sevkiyat listeleri ile eşleştirilmesi talep edilebilmektedir.

Sonuç olarak, doğal taş ve mermer sektöründe etiketleme yalnızca bir gümrük gerekliliği değil, aynı zamanda kalite kontrolü, ürün izlenebilirliği ve proje yönetimi açısından da önemli bir unsur niteliği taşımaktadır. Özellikle menşe bilgisi, ürün tanımı, ölçüler ve parti numarası gibi bilgilerin eksiksiz şekilde belirtilmesi sektör uygulamalarında yaygın olarak tercih edilmektedir.

4.12 Sektörde Ambalajlama

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe ambalajlama, ürünlerin yüksek ağırlığa ve kırılma yapısına sahip olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Yanlış ambalajlama uygulamaları, taşıma ve depolama süreçlerinde kırılma, çatlama, köşe hasarları ve yüzey deformasyonları gibi kayıplara yol açabilmektedir. Bu nedenle ithalatçılar ve proje yüklenicileri ambalaj kalitesine özel önem vermektedir.

Doğal taş ve mermer ürünleri genellikle denizyolu taşımacılığı ile sevk edilmekte olup, uzun nakliye sürecinde ürünlerin zarar görmemesi amacıyla dayanıklı ambalaj malzemeleri kullanılmaktadır. En yaygın uygulama, ürünlerin fumigasyon işlemine tabi tutulmuş ahşap sandıklar veya sağlam paletler içerisinde taşınmasıdır. Büyük ebatlı plakalar ise metal destekli veya güçlendirilmiş ahşap kasalar içerisinde sevk edilmektedir.

Mermer ve doğal taş levhalar arasında sürtünmeyi önlemek amacıyla köpük, karton, plastik ayırıcı veya koruyucu film kullanılmaktadır. Özellikle cilalı yüzeylerde çizilmeyi önlemek

amacıyla yüzey koruyucu malzemeler tercih edilmektedir. Köşe ve kenar bölgeleri ise darbelere karşı ilave koruyucularla desteklenmektedir.

Ambalajlar üzerinde ürün tanımı, menşe ülke, üretici firma bilgileri, ölçüler, miktar, ağırlık ve parti numarası gibi bilgilerin yer alması beklenmektedir. Ayrıca sandık ve paletlerin üzerine taşıma yönünü gösteren işaretler ile kırılabilir ürün uyarılarının eklenmesi yaygın bir uygulama olmuştur.

Kamu projeleri ve büyük ölçekli inşaat projelerinde, ambalajların ürünlerin şantiye sahasında kolay şekilde tanımlanmasına ve stok takibine imkân verecek biçimde hazırlanması talep edilmektedir. Bu nedenle her sandığın veya paletin ayrı kodlanması ve sevkiyat belgeleri ile uyumlu olması önem taşımaktadır.

Doğal taş ve mermer sektöründe yaygın olarak kullanılan ambalajlama yöntemleri aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Ürün Türü	Yaygın Ambalajlama Yöntemi
Blok taş	Çelik halat, ahşap takoz ve sabitleme sistemleri
Büyük ebatlı plakalar	Güçlendirilmiş ahşap sandık veya metal destekli kasa
Kesilmiş levhalar	Ahşap sandık ve ara koruyucu malzemeler
Fayans ve küçük ebatlı ürünler	Karton kutu ve palet sistemi
İşlenmiş dekoratif ürünler	Köpük destekli özel koruyucu ambalajlar

Sonuç olarak, Suudi Arabistan pazarında doğal taş ve mermer ürünlerinin uluslararası taşımacılık koşullarına uygun, dayanıklı ve izlenebilirliği sağlayan ambalajlarla sevk edilmesi beklenmektedir. Ürün güvenliğini sağlayan kaliteli ambalajlama uygulamaları, ithalatçıların ve proje yüklenicilerinin tedarikçi seçiminde dikkate aldığı önemli unsurlardan biri olmuştur.

4.13 Lojistik

Suudi Arabistan'a yönelik doğal taş ve mermer ihracatında lojistik faaliyetleri ağırlıklı olarak denizyolu taşımacılığı ile gerçekleştirilmektedir. Ürünlerin yüksek ağırlığı ve hacmi nedeniyle denizyolu, maliyet açısından en uygun taşıma yöntemi olarak öne çıkmıştır. Türkiye'den yapılan sevkiyatlarda başta Mersin, İskenderun, İzmir ve Gemlik limanları kullanılmakta, yükler Suudi Arabistan'ın Cidde, Dammam ve Kral Abdullah Limanı gibi önemli limanlarına ulaştırılmaktadır.

Doğal taş blokları, mermer plakalar ve işlenmiş ürünler genellikle konteyner taşımacılığı ile sevk edilmektedir. Ağır blok taşlar için 20'lik konteynerler tercih edilirken, işlenmiş ürünlerde

yükleme planına bağlı olarak farklı konteyner tipleri kullanılabilir. Yükleme sırasında konteyner içindeki ağırlık dağılımının dengeli olması ve ürünlerin hareket etmeyecek şekilde sabitlenmesi önem taşımaktadır.

Acil teslimat gerektiren veya düşük hacimli özel siparişlerde havayolu taşımacılığı da kullanılabilir. Ancak ürünlerin ağırlığı nedeniyle bu yöntem yaygın olarak tercih edilmemektedir. Havayolu daha çok numune gönderimleri veya küçük ölçekli işlenmiş ürünler için kullanılmaktadır.

Karayolu taşımacılığı ise genellikle Körfez bölgesi içindeki dağıtım faaliyetlerinde kullanılmaktadır. Limanlara ulaşan ürünler, proje sahalarına veya dağıtım depolarına kamyonlar aracılığıyla sevk edilmektedir. Özellikle Riyad, Cidde, Mekke, Medine, Dammam ve Neom bölgesindeki büyük projelere yönelik taşımalar karayolu ile gerçekleştirilmektedir.

Suudi Arabistan'da lojistik altyapısı son yıllarda önemli ölçüde gelişmiştir. Ülkenin lojistik merkez olma hedefi doğrultusunda liman kapasitesi, depolama alanları ve kara yolu ağları güçlendirilmiştir. Bu durum, doğal taş ve mermer gibi ağır yapı malzemelerinin ülke içerisinde dağıtımını kolaylaştırmıştır.

İhracat sürecinde ticari fatura, paketleme listesi, konşimento, menşe şahadetnamesi ve ithalatçı tarafından talep edilen diğer teknik belgelerin eksiksiz hazırlanması gerekmektedir. Özellikle kamu projelerinde ve büyük inşaat yatırımlarında ürünlerin teknik özelliklerini gösteren dokümanlar da talep edilebilmektedir.

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer pazarına yönelik lojistik yöntemleri aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Taşıma Türü	Kullanım Durumu	Avantajı
Denizyolu	En yaygın yöntemdir	Düşük maliyet ve yüksek taşıma kapasitesi sağlamıştır
Karayolu	Liman sonrası dağıtımda kullanılmıştır	Şantiyelere doğrudan teslimat imkânı sunmuştur
Havayolu	Numune ve acil gönderilerde kullanılmıştır	Hızlı teslimat sağlamıştır
Multimodal Taşıma	Büyük projelerde tercih edilebilmektedir	Esnek ve entegre lojistik çözümü sunmuştur

Sonuç olarak, Suudi Arabistan'a yönelik doğal taş ve mermer ihracatında en uygun lojistik çözüm denizyolu taşımacılığı olmuştur. Limanlardan proje sahalarına yapılan karayolu dağıtımı

ile desteklenen bu model, sektör firmalarının en sık kullandığı lojistik yöntem olarak öne çıkmıştır.

4.14 Dağıtım Kanalları

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe dağıtım kanalları, ürünün kullanım alanına ve hedef müşteri grubuna göre farklılık göstermiştir. Pazarda en önemli alıcı gruplarını müteahhitlik firmaları, proje geliştiricileri, yapı malzemesi distribütörleri, toptancılar ve perakende satış noktaları oluşturmuştur.

Doğal taş ve mermer ürünlerinin önemli bir bölümü doğrudan büyük inşaat projelerine tedarik edilmektedir. Özellikle konut projeleri, oteller, alışveriş merkezleri, kamu binaları, sağlık tesisleri ve mega projeler kapsamında yüklenici firmalar doğrudan üreticilerden veya ithalatçılardan alım yapmıştır. Bu kanal, yüksek hacimli satışların gerçekleştirildiği en önemli dağıtım kanalı olmuştur.

İthal ürünlerin pazara girişinde yerel distribütörler önemli rol üstlenmiştir. Distribütör firmalar ürünlerin ithalatını gerçekleştirmekte, depolama hizmeti sunmakta ve ürünleri müteahhitlik şirketlerine, mimarlık ofislerine ve taş uygulama firmalarına ulaştırmaktadır. Pazara yeni giriş yapacak yabancı firmalar açısından yerel distribütörlerle iş birliği yapılması yaygın bir yöntem olmuştur.

Yapı malzemeleri toptancıları ve doğal taş ticareti yapan uzman firmalar da önemli dağıtım kanalları arasında yer almıştır. Bu firmalar farklı üreticilere ait ürünleri stoklarında bulundurmakta ve çeşitli projelerin ihtiyaçlarına göre satış gerçekleştirmektedir.

Perakende satış noktaları ise daha çok bireysel tüketicilere, villa projelerine ve küçük ölçekli renovasyon çalışmalarına hizmet vermektedir. Özellikle mutfak tezgâhı, zemin kaplaması, duvar kaplaması ve dekoratif taş uygulamalarında perakende kanalından satışlar yapılmaktadır.

Son yıllarda mimarlık ve iç mimarlık ofisleri de ürün seçim sürecinde etkili aktörler hâline gelmiştir. Büyük projelerde kullanılacak taş türlerinin belirlenmesinde tasarım ofislerinin yönlendirmeleri önemli rol oynamış, bu nedenle birçok tedarikçi firma mimarlık ofisleriyle doğrudan ilişki geliştirmiştir.

Doğal taş ve mermer sektöründeki başlıca dağıtım kanalları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Dağıtım Kanalı	Hedef Müşteri Grubu	Özelliği
Doğrudan proje satışı	Müteahhitler ve proje geliştiriciler	Yüksek hacimli satışlar gerçekleştirilmiştir
Yerel distribütörler	İnşaat firmaları ve uygulayıcılar	İthalat, stoklama ve dağıtım faaliyetleri yürütülmüştür
Toptancılar	Yapı malzemesi satıcıları ve projeler	Geniş ürün portföyü sunulmuştur
Perakende mağazalar	Bireysel müşteriler ve küçük projeler	Düşük hacimli satışlar yapılmıştır
Mimarlık ve tasarım ofisleri aracılığıyla satış	Prestij projeleri ve lüks yapılar	Ürün seçiminde yönlendirici rol üstlenilmiştir

Sonuç olarak, Suudi Arabistan doğal taş ve mermer pazarında en etkili dağıtım kanalları proje bazlı doğrudan satışlar ile yerel distribütörler olmuştur. Özellikle büyük ölçekli inşaat yatırımlarının yoğunluğu nedeniyle müteahhitlik firmaları ve proje geliştiricileri sektörün en önemli alıcı grupları arasında yer almıştır.

4.15 E-Ticaret (Sınır Ötesi E-Ticaret/E-İhracat)

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektöründe e-ticaret faaliyetleri bulunmakla birlikte, sektörün yapısı gereği satışların büyük bölümü hâlen geleneksel ticaret kanalları üzerinden gerçekleştirilmektedir. Doğal taş ve mermer ürünlerinin yüksek birim ağırlığa sahip olması, ürün seçiminin çoğu zaman fiziksel inceleme gerektirmesi ve proje bazlı satışların yaygın olması nedeniyle e-ticaretin toplam satışlar içerisindeki payı sınırlı kalmıştır.

Bununla birlikte, Suudi Arabistan'da dijitalleşmenin hız kazanması ve inşaat sektöründeki teknolojik dönüşüm sonucunda e-ticaretin sektördeki önemi artmıştır. Özellikle küçük ebatlı doğal taş ürünleri, dekoratif taşlar, mozaikler, bahçe uygulamalarında kullanılan taşlar ve standart ölçülerdeki kaplama ürünleri çevrim içi platformlar üzerinden pazarlanabilmektedir.

Sektörde e-ticaret daha çok ürün tanıtımı, katalog paylaşımı, teklif toplama ve müşteri iletişimi amacıyla kullanılmaktadır. Birçok firma internet siteleri aracılığıyla ürün koleksiyonlarını sergilemekte, teknik özellikleri paylaşmakta ve potansiyel müşterilerden talep toplamaktadır. Nihai satış süreci ise çoğu zaman teklif görüşmeleri ve proje bazlı müzakereler sonrasında tamamlanmaktadır.

Büyük inşaat projelerinde satın alma kararları genellikle teknik şartnameler, numune değerlendirmeleri ve fiyat teklifleri doğrultusunda verildiğinden, tam anlamıyla çevrim içi satış

modeli henüz yaygınlaşmamıştır. Ancak mimarlar, iç mimarlar ve proje yöneticileri ürün araştırmalarını büyük ölçüde dijital kanallar üzerinden gerçekleştirmektedir.

Suudi Arabistan'da faaliyet gösteren yapı malzemesi platformları ve çevrim içi pazar yerleri aracılığıyla doğal taş ve mermer ürünlerinin tanıtımı yapılabilmektedir. Ayrıca sosyal medya platformları da sektör firmaları tarafından aktif şekilde kullanılmakta, özellikle yeni projeler, ürün uygulamaları ve referans çalışmalar dijital kanallar üzerinden müşterilere sunulmaktadır.

Sektörde e-ticaretin mevcut durumu aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Alan	Durum
Çevrim içi ürün tanıtımı	Yaygın olarak kullanılmaktadır
Dijital katalog ve numune talebi	Yaygın olarak kullanılmaktadır
Çevrim içi teklif alma süreçleri	Gelişme göstermiştir
Tamamen çevrim içi satış	Sınırlı düzeyde kalmıştır
Sosyal medya üzerinden müşteri kazanımı	Artış göstermiştir
Proje bazlı dijital pazarlama	Yaygınlaşmıştır

Sonuç olarak, Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe e-ticaretin doğrudan satış fonksiyonundan çok pazarlama, müşteri kazanımı ve teklif yönetimi aracı olarak kullanıldığı görülmüştür. Ülkenin hızlı dijital dönüşümü ve inşaat sektöründeki büyüme dikkate alındığında, önümüzdeki dönemde çevrim içi ticaret uygulamalarının ve dijital satış kanallarının öneminin daha da artması beklenmektedir.

4.16 Tanıtım ve Pazarlama

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe tanıtım ve pazarlama faaliyetleri büyük ölçüde proje odaklı yürütülmektedir. Sektörde müşteri kitlesinin önemli bölümünü müteahhitlik firmaları, proje geliştiricileri, mimarlık ofisleri, iç mimarlık şirketleri ve kamu kurumları oluşturduğundan, pazarlama çalışmaları nihai tüketiciden çok profesyonel alıcılara yönelik gerçekleştirilmektedir.

Firmalar ürün katalogları, numune çalışmaları, referans proje sunumları ve teknik dokümanlar aracılığıyla pazarlama faaliyetlerini yürütmektedir. Özellikle doğal taşın rengi, dokusu, dayanıklılığı ve uygulama örnekleri satın alma kararlarında etkili olduğundan, fiziksel numune gönderimi ve showroom ziyaretleri önemli bir pazarlama yöntemi olmaktadır.

Sektörde uluslararası fuarlar ve ticaret etkinlikleri önemli tanıtım araçları arasında yer almıştır. Yapı malzemeleri, inşaat teknolojileri ve iç mimarlık alanlarında düzenlenen fuarlara katılım yoluyla yeni müşteri bağlantıları kurulmakta ve ürün tanıtımları gerçekleştirilmektedir. Ayrıca sektörel iş forumları ve ikili iş görüşmeleri de yaygın olarak kullanılmaktadır.

Dijital pazarlama faaliyetlerinin önemi son yıllarda artmıştır. Firmalar kurumsal internet siteleri, dijital kataloglar, sosyal medya hesapları ve profesyonel iş ağıları aracılığıyla ürünlerini tanıtmaktadır. Özellikle tamamlanan projelerin görselleri ve uygulama örnekleri, müşteri güveninin oluşturulmasında etkili bir araç olarak kullanılmaktadır.

Suudi Arabistan pazarında yerel distribütörler ve temsilcilikler aracılığıyla pazarlama yapılması da yaygın bir yöntem olmuştur. Yerel ortaklar, müşteri ilişkilerinin geliştirilmesi ve ihale fırsatlarının takip edilmesi açısından önemli avantajlar sağlamıştır.

Tanıtım faaliyetlerinde uyulması gereken bazı yasal düzenlemeler bulunmaktadır. Reklam ve tanıtım içeriklerinin ülkenin yürürlükteki mevzuatına, toplumsal değerlerine ve ticari düzenlemelerine uygun olması gerekmektedir. Yanıltıcı veya doğrulanamayan ürün beyanlarının kullanılması yasaklanmıştır. Teknik performans, kalite veya sertifikasyon iddialarının gerektiğinde belgelerle desteklenebilmesi beklenmektedir.

Doğal taş ve mermer sektörüne yönelik özel bir reklam izni zorunluluğu bulunmamakla birlikte, ithal edilen ürünlerin teknik düzenlemelere uygun olması ve gerekli uygunluk değerlendirme süreçlerinden geçmiş olması gerekmektedir. Kamu projelerinde kullanılacak ürünler için ilave teknik belgeler, test raporları veya uygunluk dokümanları talep edilebilmektedir.

Pazarlama faaliyetlerinde dikkat edilmesi gereken başlıca hususlar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Konu	Uygulama
Ürün katalogları ve numuneler	Yaygın olarak kullanılmaktadır
Fuar katılımı	Yeni müşteri kazanımında önemli rol oynamaktadır
Dijital pazarlama	Hızlı büyüme göstermiştir
Yerel distribütör kullanımı	Pazara girişte avantaj sağlamaktadır
Teknik beyanların doğruluğu	Mevzuat gereği önem taşımaktadır
Ürün uygunluk belgeleri	İthalat ve kamu projelerinde talep edilebilmektedir

Sonuç olarak, Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe tanıtım ve pazarlama faaliyetleri büyük ölçüde profesyonel alıcılara ve proje paydaşlarına yönelik yürütülmektedir. Sektörde

doğrudan bir pazarlama kısıtlaması bulunmamakla birlikte, reklam içeriklerinin mevzuata uygun olması ve ürünlere ilişkin teknik iddiaların belgelendirilebilmesi gerekmektedir. Ayrıca kamu projelerinde ve büyük ölçekli yatırımlarda teknik uygunluk belgeleri pazarlama sürecinin önemli bir parçasını teşkil etmektedir.

4.17 Sektörde Vergiler

Suudi Arabistan, Körfez bölgesindeki birçok ülkeye kıyasla nispeten düşük vergi yüküne sahip bir ekonomi yapısına sahiptir. Bununla birlikte son yıllarda kamu gelirlerinin çeşitlendirilmesi amacıyla çeşitli vergi uygulamalarında değişiklikler yapılmıştır. Doğal taş ve mermer sektöründe faaliyet gösteren firmalar açısından hem ithalat vergileri hem de işletme faaliyetlerine ilişkin mali yükümlülükler önem taşımaktadır.

Doğal taş ve mermer ürünlerinin Suudi Arabistan'a ithalatında uygulanacak gümrük vergisi oranı, ürünün Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu (GTİP) numarasına göre değişiklik göstermektedir. Raporumuza konu GTİP'ler 2515, 2516 ve 6802 için (işlenmiş mermer, granit ve diğer doğal taş ürünlerinde) genel olarak %5 ila %15 arasında değişebilen gümrük vergileri uygulanmaktadır. Ancak güncel oranların ihracat öncesinde ilgili GTİP bazında doğrulanması gerekmektedir.

Suudi Arabistan, Körfez İşbirliği Konseyi Ortak Gümrük Tarifesi sistemini uygulamakta olup, birçok sanayi ürününde standart gümrük vergisi oranı %5 seviyesinde belirlenmiştir. Bununla birlikte bazı işlenmiş ürünlerde veya yerli üretimi koruma amacı taşıyan ürün gruplarında daha yüksek oranlar uygulanabilmekte ve oranlar %15'e kadar çıkabilmektedir.

İthal edilen ürünler gümrük vergisine ek olarak Katma Değer Vergisi'ne (KDV) tabi tutulmaktadır. Suudi Arabistan'da KDV oranı %15 olarak uygulanmaktadır. İthal edilen doğal taş ve mermer ürünlerinde KDV, gümrük kıymeti ile varsa gümrük vergileri üzerinden hesaplanmaktadır.

Şirketlerin vergilendirilmesinde ise firmanın ortaklık yapısı belirleyici durumdadır. Yabancı sermayeli şirketlerin Suudi Arabistan'da elde ettikleri kazançlar üzerinden genel olarak %20 oranında kurumlar vergisi uygulanmaktadır. Tamamen Suudi Arabistan vatandaşlarına veya Körfez İşbirliği Konseyi ülkeleri vatandaşlarına ait şirketler ise kurumlar vergisi yerine %2,5 oranında zekât uygulamasına tâbi durumdadır.

Sektörde faaliyet gösteren yabancı yatırımcılar için ayrıca çalışan istihdamı, sosyal güvenlik yükümlülükleri, lisans ücretleri ve belediye harçları gibi çeşitli mali yükümlülükler ortaya

çıkabilmektedir. Bu yükümlülüklerin kapsamı şirket yapısına ve faaliyet alanına göre değişiklik göstermektedir.

Doğal taş ve mermer sektörünü ilgilendiren temel vergi uygulamaları aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Vergi Türü	Genel Uygulama
Gümrük Vergisi	Ürüne göre değişmekle birlikte genellikle %5–15 arasında uygulanmaktadır
Katma Değer Vergisi (KDV)	%15 olarak uygulanmaktadır
Kurumlar Vergisi	Yabancı sermayeli şirketlerde genel oran %20'dir
Zekât	Suudi ve GCC sermayeli şirketlere uygulanmaktadır
Belediye ve Lisans Harçları	Faaliyetin niteliğine göre tahsil edilmektedir
Sosyal Güvenlik Yükümlülükleri	İstihdam edilen personele göre değişiklik göstermektedir

Sonuç olarak, Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektöründe faaliyet gösterecek Türk firmalarının özellikle gümrük vergileri, %15 oranındaki KDV uygulaması ve yerel şirket kurulması durumunda ortaya çıkabilecek kurumlar vergisi yükümlülüklerini dikkate alması gerekmektedir. Gümrük vergisi oranlarının ürün bazında farklılaşabilmesi nedeniyle ihracat öncesinde ilgili GTİP numarası üzerinden güncel tarife oranlarının ayrıca kontrol edilmesi tavsiye edilmektedir.

4.18 Varsa Sektöre Yönelik ve Genel Tarife Dışı Engeller

Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektörüne yönelik doğrudan bir kota uygulaması veya yaygın tarife dışı engel bulunmama ile birlikte, ithal ürünlerin pazara girişinde çeşitli teknik ve idari gereklilikler uygulanmaktadır. Bu gereklilikler, ürün güvenliği, kalite standartları ve uygunluk değerlendirme süreçleri kapsamında yürütülmektedir.

İthal edilen yapı malzemelerinin ilgili teknik düzenlemelere uygunluğunun kanıtlanması beklenmektedir. Bu kapsamda ürünlerin teknik özelliklerini gösteren test raporları, kalite belgeleri ve uygunluk dokümanları talep edilebilmektedir. Özellikle kamu projelerinde kullanılacak doğal taş ve mermer ürünlerinde teknik şartnamelere uyum önemli bir değerlendirme kriteri durumundadır.

Ürünlerin menşe bilgilerinin doğru şekilde beyan edilmesi ve gümrük belgelerinin eksiksiz hazırlanması gerekmektedir. Evraklarda yer alan bilgi eksiklikleri veya belge uyumsuzlukları, gümrük işlemlerinin uzamasına ve ilave maliyetlerin ortaya çıkmasına neden olabilmektedir.

Kamu alımlarında yerel içerik politikaları önem kazanmıştır. Özellikle büyük kamu projelerinde yerel katkı oranı, yerel tedarik zinciri kullanımı ve Suudi Arabistan'da ekonomik değer oluşturulmasına yönelik kriterler değerlendirme sürecinde dikkate alınabilmektedir. Bu durum, yabancı tedarikçilerin mümkün olduğunda yerel ortaklar veya distribütörler aracılığıyla faaliyet göstermesini avantajlı hâle getirmektedir.

Ürünlerin teknik özelliklerine ilişkin yanıltıcı beyanlarda bulunulması veya gerekli belgelerle desteklenemeyen kalite iddialarının kullanılması durumunda ithalat ve satış süreçlerinde sorunlar yaşanabilmektedir. Bu nedenle teknik dokümantasyonun eksiksiz hazırlanması önem taşımaktadır.

Doğal taş ve mermer sektörünü etkileyebilen başlıca tarife dışı uygulamalar aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Tarife Dışı Uygulama	Etkisi
Teknik uygunluk gereklilikleri	Ürünlerin belirli kalite ve performans kriterlerini karşılaması gerekmektedir
Test raporu ve sertifika talepleri	İthalat öncesinde ilave hazırlık ihtiyacı doğurmaktadır
Belgelendirme ve uygunluk süreçleri	Pazara giriş süresini uzatabilmektedir
Kamu alımlarında yerel içerik beklentileri	Yerel ortaklarla çalışmayı avantajlı hâle getirmektedir
Gümrük belge kontrolleri	Evrak eksikliklerinde gecikmelere neden olabilmektedir
Teknik şartname uyumu	Özellikle büyük projelerde ürün seçimini doğrudan etkilemektedir

Sonuç olarak, Suudi Arabistan'da doğal taş ve mermer sektörünü etkileyen başlıca tarife dışı engeller gümrük vergilerinden ziyade teknik uygunluk, belgelendirme, kalite kontrol ve kamu alımlarındaki yerel içerik uygulamalarıdır. Bu nedenle Türk firmalarının pazara giriş sürecinde teknik dokümantasyonlarını eksiksiz hazırlamaları, ürünlerinin uluslararası standartlara uygunluğunu belgelemeleri ve mümkün olduğunda yerel iş ortaklarıyla çalışmalarını rekabet avantajı sağlayabilecektir.

5. Sektörde İhracatçılarımızı Bekleyen Fırsatlar ve Tehditler

Suudi Arabistan, son yıllarda yürüttüğü ekonomik dönüşüm programları ve büyük ölçekli yatırımlar sayesinde doğal taş ve mermer sektörü açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Özellikle konut, turizm, altyapı, sağlık, eğitim ve ticari gayrimenkul yatırımlarındaki artış,

doğal taş ve mermer talebini desteklemektedir. Ülkede devam eden mega proje yatırımları, yüksek miktarda kaplama taşı, mermer, granit ve dekoratif doğal taş ihtiyacı doğurmaktadır.

Türkiye, doğal taş rezervleri, üretim kapasitesi, ürün çeşitliliği ve uluslararası tecrübesi sayesinde Suudi Arabistan pazarında rekabet avantajına sahip durumdadır. Türk travertenleri, mermerleri ve doğal taş ürünleri dünya genelinde tanınmış olup, kalite-fiyat dengesi açısından birçok rakip ülkeye göre avantaj sağlamaktadır.

Coğrafi yakınlık ve güçlü denizyolu bağlantıları da Türk ihracatçıları açısından önemli bir fırsat oluşturmaktadır. Türkiye'den Suudi Arabistan'a yapılan sevkiyat süreleri, Uzak Doğu ve bazı Avrupa ülkelerine kıyasla daha kısa gerçekleşmektedir. Bu durum lojistik maliyetleri ve teslim süreleri bakımından avantaj sağlamaktadır.

Ülkede yükselen lüks konut ve otel yatırımları, yüksek kaliteli doğal taş ürünlerine olan talebi artırmaktadır. Özellikle mimari tasarım odaklı projelerde estetik değeri yüksek Türk mermerleri ve doğal taşlarının tercih edilme potansiyeli bulunmaktadır.

Kamu projeleri ve mega yatırımlar da önemli fırsatlar olarak öne çıkmaktadır. Başta NEOM olmak üzere yeni şehirler, turizm merkezleri, ticaret bölgeleri ve altyapı projeleri büyük miktarlarda yapı malzemesi talebi oluşturmaktadır.

Bununla birlikte Türk ihracatçıların bekleyen bazı risk ve tehditler de bulunmaktadır. İlk olarak Çin, Hindistan, İtalya, İspanya ve İran gibi ülkeler Suudi Arabistan pazarında güçlü rakipler arasında yer almaktadır. Özellikle düşük maliyetli ürün sunabilen ülkeler fiyat rekabetini artırmaktadır.

Yerel üretim kapasitesinin geliştirilmesine yönelik politikalar da uzun vadede ithal ürünler açısından rekabet baskısı oluşturabilecektir. Suudi Arabistan'ın yerel sanayi geliştirme hedefleri kapsamında yerli üretimin teşvik edilmektedir.

Kamu alımlarında yerel içerik kriterlerinin önem kazanması, yabancı tedarikçilerin doğrudan erişimini zorlaştırabilecek unsurlar arasında yer almaktadır. Bu nedenle yerel distribütörler ve iş ortaklarıyla çalışmak giderek daha önemli hâle gelmiş durumdadır.

Enerji, navlun ve hammadde maliyetlerindeki küresel dalgalanmalar da sektör açısından risk oluşturmaktadır. Özellikle ağır ürün grubunda yer alan doğal taş ve mermer ürünlerinde lojistik maliyetler toplam maliyet üzerinde önemli etkiye sahiptir.

Türk ihracatçıları açısından başlıca fırsatlar ve tehditler aşağıdaki tabloda özetlenmiştir:

Fırsatlar	Tehditler
Mega proje yatırımlarının devam etmesi	Çin, Hindistan, İtalya ve diğer ülkelerden yoğun rekabet
Yüksek kaliteli doğal taş talebinin artması	Fiyat odaklı rekabet baskısı
Türkiye'nin güçlü doğal taş rezervleri	Yerel üretimin teşvik edilmesi
Coğrafi yakınlık ve lojistik avantaj	Kamu projelerinde yerel içerik beklentileri
Turizm ve lüks konut yatırımlarındaki büyüme	Küresel navlun ve maliyet dalgalanmaları
Türk ürünlerinin kalite algısı	Teknik ve idari uygunluk süreçleri

Sonuç olarak, Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektörü Türk ihracatçıları açısından önümüzdeki yıllarda önemli büyüme fırsatları sunmaktadır. Özellikle mega projeler, turizm yatırımları ve yüksek kaliteli yapı malzemelerine yönelik talep artışı pazarı cazip hâle getirmektedir. Buna karşılık yoğun uluslararası rekabet, yerel içerik politikaları ve maliyet baskıları dikkatle yönetilmesi gereken başlıca tehditler arasında yer almaktadır.

6. Sektörde İhracatın Artırılması için Firmalara Öneriler

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer pazarı, yüksek hacimli inşaat yatırımları ve devam eden mega projeler nedeniyle Türk ihracatçıları açısından önemli fırsatlar sunmaktadır. Ancak pazarda başarılı olabilmek için yalnızca ürün kalitesi değil, proje yönetimi, teknik yeterlilik, yerel iş birlikleri ve satış sonrası hizmetler de önem taşımaktadır.

Türk ihracatçılarının öncelikle proje odaklı bir pazarlama stratejisi benimsemeleri faydalı olacaktır. Suudi Arabistan'daki talebin önemli bir bölümü kamu projeleri, turizm yatırımları, oteller, ticari yapılar ve lüks konut projelerinden kaynaklanmaktadır. Bu nedenle yalnızca distribütörlere değil, müteahhitlik firmalarına, proje geliştiricilerine, mimarlık ofislerine ve iç mimarlık şirketlerine de doğrudan ulaşılması önerilmektedir.

Pazarda güçlü ve güvenilir yerel ortaklarla çalışılması önem taşımaktadır. Yerel distribütörler ve temsilciler, müşteri ilişkilerinin geliştirilmesi, ihale fırsatlarının takip edilmesi ve idari süreçlerin yönetilmesi açısından önemli katkılar sağlayabilmektedir. Özellikle kamu projelerine erişimde yerel bağlantılar rekabet avantajı oluşturabilmektedir.

Teknik dokümantasyonun eksiksiz hazırlanması tavsiye edilmektedir. Ürünlere ait test raporları, kalite belgeleri, teknik föyler, referans projeler ve kataloglar Arapça ve İngilizce

olarak hazır bulundurulmalıdır. Büyük ölçekli projelerde ürün performansına ilişkin belgeler satın alma kararlarında belirleyici olabilmektedir.

Türk firmalarının yalnızca fiyat rekabetine odaklanmamaları önerilmektedir. Çin ve bazı Asya ülkeleri düşük maliyet avantajına sahip olabilmektedir. Buna karşılık Türk firmalarının kalite, ürün çeşitliliği, estetik tasarım, hızlı teslimat ve satış sonrası destek gibi alanlarda farklılaşması daha sürdürülebilir bir rekabet stratejisi oluşturacaktır.

Mimarlık ve tasarım ofisleriyle ilişkilerin geliştirilmesi faydalı olacaktır. Birçok prestij projesinde kullanılacak taş türleri proje tasarım aşamasında belirlenmektedir. Bu nedenle mimarların ve tasarımcıların ürünleri tanınması, proje başlangıcında tercih edilme ihtimalini artıracaktır.

Dijital pazarlama faaliyetlerine yatırım yapılması önerilmektedir. Güncel ürün katalogları, uygulama görselleri, referans projeler ve teknik bilgiler dijital platformlarda etkin şekilde paylaşılmalıdır. Özellikle büyük projelerde karar vericiler ürün araştırmalarını önemli ölçüde çevrim içi kaynaklardan gerçekleştirmektedir.

Suudi Arabistan'ın farklı bölgelerindeki talep yapılarının ayrı değerlendirilmesi gerekmektedir. Riyad, Cidde, Dammam ve mega proje bölgelerinde müşteri beklentileri ve proje türleri farklılık gösterebilmektedir. Bölgesel ihtiyaçlara uygun ürün portföyü oluşturulması satış başarısını artıracaktır.

Lojistik süreçlerin dikkatle planlanması önem taşımaktadır. Doğal taş ve mermer ürünleri yüksek ağırlığa sahip olduğundan, ambalajlama kalitesi, sevkiyat güvenliği ve teslim süreleri müşteri memnuniyetini doğrudan etkileyebilmektedir. Hasarsız ve zamanında teslimat, uzun vadeli iş ilişkilerinin kurulmasında önemli rol oynamaktadır.

Sonuç olarak Türk ihracatçılarının Suudi Arabistan pazarında başarılı olabilmeleri için kalite odaklı konumlanmaları, güçlü yerel iş ortakları edinmeleri, teknik yeterliliklerini belgelemeleri, proje geliştiricileri ve mimarlık ofisleriyle doğrudan ilişki kurmaları ve mega projeleri yakından takip etmeleri önerilmektedir. Türkiye'nin güçlü doğal taş kaynakları ve üretim kapasitesi dikkate alındığında, doğru pazarlama ve iş geliştirme stratejileriyle pazardaki payın artırılması mümkün görünmektedir.

7. Belirtilmesinde Fayda Görülen Diğer Hususlar

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektörüne ilişkin yukarıda yer verilen hususlara ek olarak, pazarın yapısını ve gelecekteki gelişim yönünü etkileyebilecek bazı önemli noktaların ayrıca dikkate alınmasında fayda görülmektedir.

Ülkede devam eden ekonomik çeşitlendirme politikaları kapsamında inşaat, turizm, konut ve eğlence sektörlerine yönelik yatırımların önümüzdeki yıllarda da sürmesi beklenmektedir. Bu durum, doğal taş ve mermer ürünlerine yönelik talebin orta ve uzun vadede güçlü kalabileceğine işaret etmektedir.

Suudi Arabistan'da karar alma süreçlerinde ticari ilişkiler ve güven unsuru önemli rol oynamaktadır. Bu nedenle pazarda kalıcı başarı elde etmek isteyen firmaların düzenli ziyaretler gerçekleştirmeleri, yerel paydaşlarla uzun vadeli ilişkiler kurmaları ve satış sonrası hizmetlere önem vermeleri faydalı olmaktadır.

Pazarda özellikle büyük projelerde referans proje deneyimi önemli bir rekabet unsuru hâline gelmektedir. Daha önce uluslararası projelerde veya Körfez bölgesindeki prestijli yatırımlarda kullanılmış ürünlere sahip firmalar, ihale ve tedarik süreçlerinde avantaj elde edebilmektedir.

Suudi Arabistan'daki iklim koşulları nedeniyle dış cephe uygulamalarında kullanılacak doğal taşların sıcaklık değişimlerine, güneş ışınlarına ve aşınmaya karşı dayanıklılığı önem taşımaktadır. Bu nedenle ürün seçimlerinde yalnızca estetik özellikler değil, teknik performans kriterleri de dikkate alınmaktadır.

Pazarda sürdürülebilirlik ve çevresel performans konularının giderek daha fazla önem kazandığı gözlemlenmektedir. Özellikle uluslararası yatırımcıların yer aldığı projelerde çevre dostu üretim süreçleri, sürdürülebilir kaynak kullanımı ve kalite yönetim sistemleri değerlendirme kriterleri arasında yer almaktadır.

Türk firmalarının Suudi Arabistan pazarını yalnızca nihai satış pazarı olarak değil, aynı zamanda Körfez bölgesine açılan stratejik bir merkez olarak değerlendirmeleri yararlı olabilecektir. Suudi Arabistan'da kurulacak ticari ilişkiler, Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Bahreyn, Kuveyt ve Umman gibi diğer Körfez ülkelerine erişimi de kolaylaştırabilecektir.

Son olarak, sektörde faaliyet gösteren firmaların Suudi Arabistan'daki büyük ölçekli yatırım programlarını, kamu ihale duyurularını, yeni şehir projelerini ve turizm yatırımlarını düzenli

olarak takip etmeleri önem taşımaktadır. Talebin önemli bölümü proje bazlı olduğundan, projelerin erken aşamalarında yer almak rekabet avantajı sağlayabilmektedir.

Genel değerlendirme itibarıyla Suudi Arabistan doğal taş ve mermer pazarı, yüksek satın alma gücü, devam eden mega projeler ve güçlü inşaat sektörü nedeniyle Türk ihracatçıları açısından önemli potansiyel taşımaktadır. Pazarda başarı için kalite, teknik yeterlilik, güvenilir teslimat, yerel iş birlikleri ve uzun vadeli müşteri ilişkileri temel başarı unsurları olarak öne çıkmaktadır.

8. Genel Değerlendirme

Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektörü, ülkenin devam eden altyapı, turizm, konut ve mega proje yatırımları sayesinde önemli büyüme potansiyeline sahip bir pazar niteliği taşımaktadır. Özellikle yüksek kaliteli kaplama taşları, mermer ve dekoratif doğal taş ürünlerine yönelik talep güçlü seyretmektedir.

Türkiye, zengin doğal taş rezervleri, geniş ürün çeşitliliği, üretim kapasitesi ve coğrafi yakınlığı sayesinde Suudi Arabistan pazarında önemli rekabet avantajlarına sahiptir. Türk doğal taşlarının kalite algısı ve uluslararası proje deneyimi, pazardaki konumunu desteklemektedir.

Bununla birlikte pazarda Çin, Hindistan, İtalya ve İspanya gibi güçlü rakiplerin varlığı, fiyat ve kalite rekabetini artırmaktadır. Ayrıca teknik uygunluk gereklilikleri, belgelendirme süreçleri ve kamu projelerinde öne çıkan yerel içerik uygulamaları firmalar tarafından dikkatle takip edilmesi gereken hususlar arasında yer almaktadır.

Genel olarak değerlendirildiğinde, Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektörü Türk ihracatçıları için yüksek potansiyel taşıyan, ancak proje takibi, yerel iş birlikleri ve teknik yeterlilik gerektiren stratejik bir pazar niteliği taşımaktadır. Doğru pazarlama ve iş geliştirme faaliyetleri ile Türk firmalarının pazardaki paylarını artırma imkânı bulunmaktadır.

9. Yararlı Adresler

Aşağıda Suudi Arabistan doğal taş ve mermer sektörü hakkında bilgi alınabilecek yararlı kurumlar, platformlar ve resmi kaynaklar yer almaktadır.

Kurum / Platform	Kapsamı	Açık İnternet Adresi
Ministry of Investment (MISA)	Yatırım mevzuatı, yabancı yatırım lisansları ve sektörel yatırım fırsatları hakkında bilgi vermektedir.	https://misa.gov.sa

Kurum / Platform	Kapsamı	Açık İnternet Adresi
Invest Saudi	Suudi Arabistan'daki yatırım ortamı, sektör raporları ve yatırımcı hizmetleri hakkında bilgi sunmaktadır.	https://investsaudi.sa
Saudi Standards, Metrology and Quality Organization (SASO)	Teknik standartlar, uygunluk değerlendirme süreçleri ve kalite düzenlemeleri hakkında bilgi sağlamaktadır.	https://www.saso.gov.sa
SASO Teknik Düzenlemeler Portalı	Güncel teknik mevzuat ve ürün düzenlemelerini yayımlamaktadır.	https://www.saso.gov.sa/en/laws-and-regulations/technical_regulations
Etimad Platformu	Kamu ihaleleri, satın alma süreçleri ve tedarikçi kayıt işlemleri hakkında bilgi sunmaktadır.	https://tenders.etimad.sa
Suudi Arabistan Maliye Bakanlığı	Kamu satın alma sistemi ve kamu mali yönetimi hakkında bilgi vermektedir.	https://www.mof.gov.sa
Suudi Arabistan Kamu Hizmetleri Portalı (my.gov.sa)	Elektronik ihale sistemi ve kamu hizmetleri hakkında bilgi sağlamaktadır.	https://www.my.gov.sa
Saudi Contractors Authority	Müteahhitlik sektörü, proje piyasası ve inşaat yatırımları hakkında bilgi sunmaktadır.	https://sca.sa
Federation of Saudi Chambers	Ticaret, yatırım ve iş dünyasına yönelik güncel bilgiler paylaşmaktadır.	https://fsc.org.sa
Riyadh Chamber	Riyad bölgesindeki ticari faaliyetler ve sektör gelişmeleri hakkında bilgi vermektedir.	https://www.chamber.sa
Saudi Export Development Authority	Dış ticaret ve ihracat geliştirme faaliyetlerine ilişkin bilgiler sunmaktadır.	https://www.saudiexports.sa
NEOM Resmi Portalı	Mega proje yatırımları ve yeni şehir projeleri hakkında bilgi sağlamaktadır.	https://www.neom.com
Red Sea Global	Turizm, otelcilik ve büyük ölçekli yatırım projeleri hakkında bilgi sunmaktadır.	https://www.redseaglobal.com
ROSHN	Büyük konut projeleri ve gayrimenkul yatırımları hakkında bilgi vermektedir.	https://www.roshn.sa

Kurum / Platform	Kapsamı	Açık İnternet Adresi
Saudi Exchange (Tadawul)	Halka açık şirketler ve yatırım piyasalarına ilişkin veriler sunmaktadır.	https://www.saudiexchange.sa
General Authority for Statistics (GASTAT)	Resmi ekonomik ve sektörel istatistikler yayımlamaktadır.	https://www.stats.gov.sa
Zakat, Tax and Customs Authority (ZATCA)	Gümrük vergileri, KDV uygulamaları ve ithalat prosedürleri hakkında bilgi vermektedir.	https://zatca.gov.sa

10. Kaynakça

- Ministry of Investment (MISA) — <https://misa.gov.sa>
- Invest Saudi — <https://investsaudi.sa>
- Saudi Standards, Metrology and Quality Organization (SASO) — <https://www.saso.gov.sa>
- SASO Technical Regulations Portal — https://www.saso.gov.sa/en/laws-and-regulations/technical_regulations
- Etimad Government Procurement Platform — <https://tenders.etimad.sa>
- Ministry of Finance Saudi Arabia — <https://www.mof.gov.sa>
- Saudi National Portal (my.gov.sa) — <https://www.my.gov.sa>
- Zakat, Tax and Customs Authority (ZATCA) — <https://zatca.gov.sa>
- Saudi Contractors Authority — <https://sca.sa>
- Federation of Saudi Chambers — <https://fsc.org.sa>
- Riyadh Chamber — <https://www.chamber.sa>
- Saudi Export Development Authority — <https://www.saudiexports.sa>
- General Authority for Statistics (GASTAT) — <https://www.stats.gov.sa>
- Saudi Exchange (Tadawul) — <https://www.saudiexchange.sa>
- NEOM — <https://www.neom.com>
- Red Sea Global — <https://www.redseaglobal.com>
- ROSHN — <https://www.roshn.sa>
- Vision 2030 Saudi Arabia — <https://www.vision2030.gov.sa>
- World Bank Data — <https://data.worldbank.org>
- International Trade Centre (ITC Trade Map) — <https://www.trademap.org>
- UN Comtrade Database — <https://comtradeplus.un.org>
- World Trade Organization (WTO) Tariff Database — <https://www.wto.org>
- Gulf Cooperation Council (GCC) Secretariat — <https://www.gcc-sg.org>